

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ คือ มารดาไทยมุสลิมที่คลอดบุตรคนสุดท้ายไม่เกิน 1 ปี 6 เดือนในขณะที่สัมภาษณ์ หรือคลอดบุตรคนสุดท้ายระหว่างเดือนมกราคม 2533 ถึง เดือนพฤษภาคม 2535 ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

กลุ่มตัวอย่าง

ด้วยประชากรในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีความคล้ายคลึงกันมากทั้งในด้านการนับถือศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด ภาษาที่ใช้ ความเชื่อ การดำเนินชีวิต การศึกษา อาชีพ (สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, 2523 : 1, 11-12) ประกอบกับข้อจำกัดในด้านงบประมาณและระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา การวิจัยครั้งนี้จึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) เพื่อเป็นตัวแทนสำหรับการศึกษา ดังนี้

- ขั้นที่ 1 เป็นการสุ่มจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย
- ขั้นที่ 2 เป็นการสุ่มอำเภอจากจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่าง
- ขั้นที่ 3 เป็นการสุ่มตำบลจากอำเภอที่ตกเป็นตัวอย่าง

โดยการสุ่มแต่ละขั้นตอนใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รายชื่อจังหวัด อำเภอ และตำบลที่ตกเป็นตัวอย่างนั้นได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.1 ส่วนประชากรตัวอย่าง จะสัมภาษณ์มารดาเป้าหมายทุกคนที่อยู่ในพื้นที่ทั้งสิ้นจำนวน 218 คน

ตาราง 3.1 รายชื่อจังหวัด อำเภอ ตำบลตัวอย่าง

สุ่มชั้นที่ 1 จังหวัดตัวอย่าง	สุ่มชั้นที่ 2 อำเภอตัวอย่าง	สุ่มชั้นที่ 3 ตำบลตัวอย่าง
ยะลา	ยะหา	บาโงซิเนน ยะหา ปะนต

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถามมีดังนี้

1. ทบทวนเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องและตัวแปรที่จะศึกษา
2. สร้างแบบสอบถามให้เนื้อหาครอบคลุมมากที่สุด และนำไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่านตรวจสอบในเรื่องต่อไปนี้
 - 2.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content) ความเที่ยงตรงตามผิวหน้า (Face)
 - 2.2 ตรวจสอบความเป็นปรนัย (Objectivity) ได้แก่ ความเข้าใจในภาษาที่ใช้ การแปลความหมายข้อความที่เป็นขบหรือลบ เกณฑ์การให้คะแนน
3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับมารดาสุลิมที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับประชากรที่จะศึกษาจำนวน 32 คน ที่ตำบลโกตาบารู และตำบลกาเยาะอเกะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
4. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้ว ไปทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้
 - 4.1 ทหาระดับความยากของข้อสอบ (Item Difficulty) กับแบบสอบถามเรื่องความรู้ โดยสูตรดังนี้ (Gronlund, 1981 : 258)

R

$$P = \frac{R}{T} \times 100$$

T

เมื่อ

P = ค่าระดับความยากของข้อสอบ

R = จำนวนผู้ที่ตอบถูก

T = จำนวนผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ข้อสอบที่ได้รับการคัดเลือก 10 ข้อ มีระดับความยากอยู่ระหว่าง 40-70 %

4.2 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ด้วยเทคนิคการแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ 33 % คือ

1) การทดสอบค่าที (t-test) กับแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) ได้แก่ เรื่องการรับรู้ ความเชื่อถือ ช่องว่างทางสังคม และความเชื่อ โดยสูตรดังนี้ (Edward, 1957 : 152-154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S^2_H}{n_1} + \frac{S^2_L}{n_2}}}$$

เมื่อ

t = ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

 \bar{X}_H = ค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละข้อของกลุ่มสูง \bar{X}_L = ค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละข้อของกลุ่มต่ำ S^2_H = ค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อของกลุ่มสูง S^2_L = ค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อของกลุ่มต่ำ n_1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 n_2 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 2

ผลการวิเคราะห์ได้ข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ .05 ได้จำนวน 30 ข้อ คือ

คำถามเรื่องการรักษา	จำนวน	10	ข้อ
คำถามเรื่องความเชื่อถือ	จำนวน	5	ข้อ
คำถามเรื่องช่องว่างทางสังคม	จำนวน	5	ข้อ
คำถามเรื่องความเชื่อ	จำนวน	10	ข้อ

2) การหาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (Item Discriminating Power) กับแบบสอบถามเรื่องความรู้ ให้คะแนน 1 กับ 0 โดยสูตรดังนี้ (Gronlund, 1981 : 259)

$$D = \frac{R_U - R_L}{1/2 T}$$

เมื่อ

D = ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ

R_U = จำนวนของผู้ที่ตอบถูกของกลุ่มสูง

R_L = จำนวนของผู้ที่ตอบถูกของกลุ่มต่ำ

T = จำนวนผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ได้ข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกมากกว่า 0.2 จำนวน 10 ข้อ

4.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีใช้การทดสอบครั้งเดียวหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) คือ

1) ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - coefficient) ทดสอบแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่าในเรื่องการรักษา ความเชื่อถือ ช่องว่างทางสังคม และความเชื่อโดยสูตรดังนี้ (Cronbach, 1970 : 161)

$$\alpha_k = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S^2 x_i}{S^2 x_t} \right]$$

เมื่อ

α_k = ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา

$S^2 x_i$ = ค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

$S^2 x_k$ = ค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ
 k = จำนวนข้อที่สอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นที่วิเคราะห์ได้มีดังนี้

คำถามเรื่องการรับรู้	เท่ากับ	0.70
คำถามเรื่องความเชื่อถือ	เท่ากับ	0.58
คำถามเรื่องช่องว่างทางสังคม	เท่ากับ	0.75
คำถามเรื่องความเชื่อ	เท่ากับ	0.88

2) ค่าวิชีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (K-R20) ทดสอบแบบสอบถามเรื่องความรู้ให้คะแนน 1 กับ 0 โดยสูตรดังนี้ (Mehrens and Lehmann, 1984 : 276)

$$r_{xx} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2_x} \right]$$

เมื่อ r_{xx} = ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
 n = จำนวนข้อสอบทั้งหมด
 p = สัดส่วนของคนที่ยกตอบถูก
 q = สัดส่วนของคนที่ยกตอบผิด
 S^2_x = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

ค่าความเชื่อมั่นที่วิเคราะห์ได้ เท่ากับ 0.63

ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ อายุของกลุ่มตัวอย่างจำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ รายได้ การถือครองที่ดิน การศึกษา ความสามารถในการพูดภาษาไทย การเคลื่อนย้าย เป็นคำถามแบบเปิด (Opened End Questions) และคำถามแบบปิด (Closed End Questions) จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการคลอดบุตรคนสุดท้าย ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ การใช้บริการทำคลอดครั้งสุดท้าย เหตุผลที่ใช้บริการ การแนะนำจากคนรอบข้าง เวลาที่ต้องการใช้บริการ ระยะทาง พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการรับบริการ ของสมนาคุณที่มอบให้แก่ผู้ทำคลอด เป็นคำถามแบบเปิด และคำถามแบบปิด จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ถึงโรคแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด ได้สร้างคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของ ลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ มีคำถามจำนวน 10 ข้อ

การให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความว่ามีลักษณะเป็นบวกหรือลบ คือ

ข้อเลือก	ข้อความ เป็นบวก	ข้อความ เป็นลบ
อันตรายอย่างยิ่ง	5	1
อันตราย	4	2
เฉย ๆ, ไม่น่าใจ	3	3
ไม่อันตราย	2	4
ไม่อันตรายอย่างยิ่ง	1	5

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของมารดา ได้สร้างคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของลิเคิร์ต โดยแบ่งเป็น 5 ระดับมีคำถามดังนี้

คำถามความเชื่อถือในประสิทธิภาพการทำคลอด จำนวน 5 ข้อ

คำถามช่องว่างทางสังคม จำนวน 5 ข้อ

คำถามความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุการเจ็บป่วย จำนวน 10 ข้อ

การให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความว่ามีลักษณะเป็นบวกหรือลบ คือ

ข้อเลือก	ข้อความ เป็นบวก	ข้อความ เป็นลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
เฉย ๆ, ไม่น่าใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

ตอนที่ 5 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการใช้บริการทำคลอด จำนวน 10 ข้อ
 การให้คะแนน ตอบถูก ให้ 1 คะแนน
 ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. อบรมพนักงานสัมภาษณ์ 6 คน
2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เสนอต่อนายแพทย์ สาธารณสุขจังหวัดยะลา นายอำเภอยะหา และผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชยะหา เพื่อขอเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่สุ่มได้
3. ผู้วิจัยและพนักงานสัมภาษณ์ร่วมกันสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามที่ได้ทำการทดสอบแล้ว ซึ่งครอบคลุมตัวแปรด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการแพทย์
4. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานคำนวณค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ อัตราส่วนร้อยละ และค่าเฉลี่ย

การศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการแพทย์ที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการทำคลอดของมารดาไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant analysis รายละเอียดในภาคผนวก ค)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการใช้บริการทำคลอดของ มารดาไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ 19 ตัวแปร และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร แสดง ไว้ในตาราง 3.2 ต่อไปนี้

ตาราง 3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวบ่งชี้	รายละเอียด
ตัวแปรตาม การใช้บริการ ทำคลอด	Nominal	-	แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ -กลุ่มมารดาที่ใช้บริการทำคลอดแบบพื้นบ้าน -กลุ่มมารดาที่ใช้บริการทำคลอดแบบสมัยใหม่
ตัวแปรอิสระ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ			
รายได้ของ- ครอบครัว	Interval	จำนวนเงิน	เงินได้สุทธิของสมาชิกทุกคนในครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อปี
ขนาดที่ดินทำกิน	Interval	จำนวนไร่	จำนวนที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของครอบครัวและใช้ทำประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้
จำนวนสมาชิกใน- ครอบครัวที่มีรายได้	Interval	จำนวนคน	จำนวนคน ในครอบครัวที่สามารถหารายได้เลี้ยงตัวเองโดยไม่นำอายุเข้ามาเกี่ยวข้อง
จำนวนสมาชิกใน- ครอบครัวที่ไม่มีรายได้	Interval	จำนวนคน	จำนวนคนในครอบครัวที่ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงตัวเองโดยไม่นำอายุเข้ามาเกี่ยวข้อง

ตาราง 3.2 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวบ่งชี้	รายละเอียด
<u>ปัจจัยด้านสังคม</u> ระยะทางจากที่อยู่ ถึงแหล่งบริการ	Interval	จำนวน กิโลเมตร	ระยะทาง ที่ใช้เดินทางจากบ้านไปหาผู้ทำ คลอดในการคลอดบุตรคนสุดท้าย
ระยะเวลาที่ใช้ใน การเดินทาง	Interval	จำนวนนาที	ระยะเวลาที่ใช้เดินทางจากบ้านไปหาผู้ทำ คลอดในการคลอดบุตรคนสุดท้าย
ค่าใช้จ่ายในการ เดินทาง	Interval	จำนวนบาท	ค่ารถรับจ้างหรือค่าน้ำมันรถ ในการเดิน ทางจากบ้านถึงสถานบริการเพื่อคลอดบุตร คนสุดท้ายเกี่ยวไปและกลับรวมกัน
ค่าใช้จ่ายในการ รับบริการ	Interval	จำนวนบาท	ค่าทำคลอดและค่ายาบำรุงที่จ่ายให้กับผู้ทำ คลอด หรือสถานบริการที่ไปคลอดบุตรคน สุดท้าย
ช่องว่างทางสังคม	Interval	คะแนน	คะแนนรวม ที่ได้จากรูดของคำถามจำนวน 5 ข้อที่ถามถึงความสัมพันธ์ระหว่างมารดา ไทยมุสลิมกับผู้ทำคลอด หรือสถานบริการ
การแนะนำจากเครือ ข่ายของสังคม	Interval	จำนวนประเภท	จำนวนรวม ของประเภทผู้ให้คำแนะนำ ปรึกษา เรื่องการใช้บริการทำคลอดตาม แบบแผนที่คลอดบุตรคนสุดท้ายประกอบด้วย ครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้าน อาสา- สมัครด้านสาธารณสุข ผู้นำ เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข

ตาราง 3.2 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวบ่งชี้	รายละเอียด
การเคลื่อนย้าย	Interval	จำนวนครั้ง	การเดินทางไปยังเขตเทศบาล โดยเฉลี่ย ต่อปี
ความสามารถในการ พูดภาษาไทย	Interval	คะแนน	คะแนนสังเกต จากการตอบข้อคำถามในการ ตอบแบบสอบถามชุดนี้ให้คะแนนดังนี้พูดไทย ไม่ได้=0 พูดได้บ้าง=1 พูดได้คล่อง=2
การศึกษาสายสามัญ	Interval	จำนวนปีที่ศึกษา	การศึกษาในโรงเรียน เช่น จบชั้นประถม ปีที่ 7 การศึกษาสายสามัญเท่ากับ 7 ปี
การศึกษาสายศาสนา อิสลาม	Interval	จำนวนปีที่ศึกษา	การศึกษาด้านศาสนาอิสลาม ในระบบ โรงเรียน ตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษา ธิการกำหนด
<u>ปัจจัยด้านวัฒนธรรม</u> ความเชื่อในสาเหตุ ของการเจ็บป่วย	Interval	คะแนน	คะแนนรวม ที่ได้จากชุดของคำถามจำนวน 10 ข้อ ที่บ่งชี้ความเชื่อและไม่เชื่อ ใน สาเหตุของการเจ็บป่วย บนพื้นฐานของสิ่ง เหนือธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น
ความรู้เกี่ยวกับการ ใช้บริการทำคลอด	Interval	คะแนน	คะแนนรวมที่ตอบถูก ในการตอบคำถาม เกี่ยวกับ คุณลักษณะของมารดาที่เหมาะสม ต่อการใช้บริการทำคลอดแบบพื้นบ้าน หรือ แบบสมัยใหม่ โดยใช้ข้อบ่งชี้ของการตั้ง

ตาราง 3.2 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับการวัด	ตัวบ่งชี้	รายละเอียด
การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคแทรกซ้อน	Interval	คะแนน	<p>ครรภ์ที่เสี่ยงต่อการคลอดที่ไม่ปกติ มาตั้งเป็นชุดคำถาม 10 ข้อ ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน</p> <p>จำนวนคำตอบที่เห็นด้วยกับคำถาม 10 ข้อที่บ่งชี้การรับรู้ถึงอันตราย หรือไม่อันตรายของการเจ็บป่วย อันเนื่องมาจากการตั้งครรภ์ การคลอด ซึ่งเกิดขึ้นแก่มารดาและทารก</p>
<u>ปัจจัยด้านการแพทย์</u> อายุ	Interval	จำนวนปี	อายุของมารดาเต็มปีในขณะสัมภาษณ์
ความเชื่อถือในประสิทธิภาพของการทำคลอด	Interval	คะแนน	จำนวนคำตอบที่เห็นด้วยกับคำถาม 5 ข้อที่บ่งชี้การยอมรับ และไม่ยอมรับในชื่อเสียงความสามารถของผู้ทำคลอด หรือ สถานที่บริการที่ไปทำคลอด